

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiecare care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32

Locninti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pest'a, 13/25 martiu, 1868.

Pre strasinele caselor in Vien'a canta paserile,
Ababilu e mare, mai mare decâtu daca s'ar fi des-
fizibila intregu Concordatulu si s'ar fi intrudusu
casatori'a civile, cu tote câ numai unele despuseti-
ni a le codicelui civile sunt restituite. Acesta parte a
Concordatului inse n'au fostu rëulu celu mai mare,
cu multu mai greu apesa pre nefericitii cetatieni ai
Austriei, miseri'a financiaria, si indoitu suferu popo-
rele Austriei d'in caus'a neregularii cestiunilor pu-
blico-politice, câ-ci ceea ce s'au facutu pana acum'a,
s'au facutu numai in folosulu unu-a, s'eu celu multu
de mare eleminte, si in contr'a intereselor majoritatii
poporeloru. Domniloru situatiunii dualistice, atâtu
in Vien'a, câtu si la Pest'a, putien li pasa de me-
du'la lucrului, ei se multumescu si de lustru (spoie-
a), dar trecu mere, trecu pere . . . Candu se facu
sistemu omeniloru sistemulu absolutu, pentru câ
asta-di fatiurescu liberalismu, cetitorii nostri au s'eu
se fferesca de o apretiuire falsa; de altmintrea s'eu nu
lumnece a crede nimene, câ iluminatiunea si ovatiu-
nile in Vien'a au fostu unu actu spontaneu si genera-
lu, c' d'in contra multinea poporatiunii au fostu straina
cesestiu actu si cei entusiasmati n'au sc'itutu ce facu.

Proieptulu financiaru alu dlui ministru de fin.
lu Transilvaniei, propusu in siedinti'a de 21. l. c.
consta d'in cinci legi. Cea d'antâia trateza despre
conversiunea detoriilor de statu actuale, — in po-
terea acestei legi, osebitele titluri a le detoriei de
statu austriace se voru converte in detoria de rente
nesolubila, pre carea se va pune o contributiune de
proventu fipta, de 12% la suta, — éra censulu
detee asiadiatu la 4¹/₁₀ de la suta. Conversiu-
nea titluriloru trebuie s'eu se insinueze in restempu
de trei lune. A dou'a lege se referesca la contri-
butiunea de averi. Cele mai insemnate despu-
setiuni ale acestei legi sunt cunoscutu, o schimbare
de rata s'au facutu intru atât'a, in câtu numai ave-
rea am valoare de 1500 fl. (mai nainte de la 1000 fl.)
se supune contributiunii. A trei-a lege se referesca la
reducerea contributiunii aruncate pre casciguri si a
sume de la 5 procentu (mai nainte) la 15% (acum).
Prin a patr'a lege se reguleza inmultirea detoriei
notante in sum'a de 20 milionu. A cinci-a lege in
truma se referesca la impoternicirea pentru instraina-
rea proprietatiloru nemiscatorie a le statului.

Politic'a generala odihnesce intr' o linisce pre-
sum n'a mai fostu de multu, par' câ diplomati'a are
vacantia, cu tote câ tempulu scaldeloru este inca de
partite. Neci o cestiune nu e sulevata, carea s'eu fie de
naturu a pasiunã s'eu celu putien a interesã opiniu-
nea a publica, chiaru si cestiunea orientala, agitata in
filele trecute de ciarlatanii politici, repauseza. Nu-
nain resunetulu foieloru antiguberniale d'in Romanu'a
se nmai aude, aceste au firea de a nu tacè in veci, at-
tântre dieu, n'am sc'it câ esistu si ele, câ-ci o activi-
tate de domne ajuta nu se vede in colonele loru.
Diurnalulu „Romanulu“ nu si-ar potè resbunã mai
unpitu a supr'a loru, decâtu daca ar incetã s'eu aparã
unmai o luna, atunci „Tier'a“, „Press'a“, „Conven-
tiunea“ si tota legiunea foieloru obscure ar desperã,
psipsindu-i totu materialulu pentru implerea colone-
loru, cari nu cunoscu alta materia decâtu eternele
olepleme sece si mai totu de un'a scandalose, adese
si si si obscene.

Guvernulu francescu au cerutu corpulu lege-
mãuru unu credetu de 2 milione fr. intru ajutoriulu
ligurulu cercetatu de fomete.

Ostirea francesca carea tiene ocupatu statulu
ontificiu se va reduce si mai tare. Doue legiuni sunt
semnate pentru a se reinterce in Franci'a.

Diurnalulu „Times“ dice câ D. Gladstone are

s'eu prezenteze Camerei repr. una motiune prin care
va staru a mediuloè o resolutiune a parlamentulu
pentru declararea supressiunii nemediuloce a beseri-
cei (anglicane) dominante in Irlandi'a.

Guvernulu anglescu au primitu sciri de la co-
mandantele ostiriloru speditiunarie d'in Abissini'a,
acele porta datulu 25 fauru, atunci generalulu
Napier, avuse intalnirea cu Cassai principele Tigri-
dei, carele venise a-lu insoti cu un'a oste conside-
rabila. In 2 martiu ante-gard'a britanica sosise la
Antalu, cam 250 de kilometri de Magdala, unde
sunt in prinsore supusii anglesci, si unde numai cam
pre la 20. l. c. va fi sositu ostea speditiunaria, daca
laudarosulu rege Teodoru nu-i va fi tienutu calea;
se pare inse câ majestatea sa cea negra este, ca toti
tiranii, mai crudelu decâtu bravu.

Guvernulu turcescu vre s'eu numesca guverna-
toriu in Cret'a pre solulu s'eu de la curtea de Berol-
linu, pre beilulu Aristarchi, carele e crestinu si prin
in lelung'a petrece in tiererele apusene, este initiatu
in aministratiunea staturiloru civilisate, — Tur-
culu voiesce acést'a pentru a da poteriloru crestine
tote garantiile desierabile. Noi suntemu de parere
câ Turculu ar avè s'eu dec Creteniloru mai multu, ca
poteriloru europene, multumiri de acestu felu, dar i
lipsesce bunavointi'a.

Senatulu imperialu.

Cas'a domniloru, continuarea siedintiei
d'in 19. martiu.

Contele Rechberg: Contractulu incheiatu cu Rom-
a nu se pote modifcã unilateralu, si fatia cu dorintiele di-
verginti ale poporatiunii regimulu are s'eu afle câ si mediuloce,
pentru a implini dorintiele unei pârti, fãra de a vatemã pre
cecalta. Proieptulu de fatia inse nu deslega nodulu gordicu,
ei-lu taia in doue, fãra de a respectã contratele sustatorie si
dorintiele unei pârti a poporatiunii. In contra referatulu ma-
ioritatii afirmu, câ legelatiunii austriace de mai nainte casa-
tori'a civila erã de totu straina. De si recunoscu, precum
afirma si referatulu maioritatii, câ concordatulu sta in contra-
dicere cu constitutiunea, urmeza inse de aci decadinti'a con-
cordatulu? Cu principiulu acest'a amu dà preste capu prin-
cipiulu fundamentalu alu dreptulu intrenatiunaru, validitatea
si neviolabilitatea tratatelor. Teori'a ministrulu de cultu,
câ schimbarea constitutiunii are cefetu retroactivu asupra
contratelor incheiate, nu se pote aperi; daca teori'a acést'a
ar fi adeverata, atunci tote contratele, ce le-a incheiatu Austri'a
pana in 31 diec. 1867 ar fi nevalide. Asiè dara pre basea drep-
tulu intrenatiunaru validitatea concordatulu nu se pote trage
la indoieia, ér modifcarea unilateralu a concordatulu ar pro-
vocã conflicte cu beserec'a, si precum ne spune istori'a, mai
in tote conflictele escate intre poterea lumescã si intre capulu
supremu alu beserecci, a triumfatu beserec'a si nu statulu. S'eu
incungiurãmu dãra conflictele cu beserec'a si considerandu,
câ in Austri'a lupt'a natiunalitatiloru inca n'a incetatu, s'eu ne
pazimu a dà in manele contrariloru nostri cele mai periculose
arme, câ-ci usioru s'aru escã unu focu, despre care nu se pote
prevedè, pana unde se va estinde. (Aplause in centru.)

Contele Bloome: Se dice, câ concordatulu nu e
validu, pentru câ statulu abdicã prin acelu-a de dropturile sale
de suveranitate. Acést'a e o frasa gola, care se pote aplecã la
totu tratatulu intrenatiunaru, asiè d. e. totu tratatulu de co-
merciu restreunge încãtu-va drepturile de suveranitate ale statu-
lui. Asemene se dice, câ concordatulu nu e validu, pentru câ nu
si-a ajunsu scopulu; acést'a e o teoria noua. Pre tempulu ace-
lu-a, candu studiãmu eu drepturile, detorintiele contratuale nu
incetãu nici odatu in modulu acést'a. Despre fruptele concordã-
tulu nu ne potemu pronuntã, s'eu lasãmu concordatulu cei
70 ani ai Josefismulu, si apoi vomu vedè. (Iaritate,
risu ironicu). D'in viforulu aniloru trecuti Austri'a si-a
mantuitu reputatiunea de onestitate si intr'o di fatala
poteã dice cu mandria: Tout est perdu hors l'onneur (to-
te sunt perdute afara de onore); acum inse voiescu unii a
ne rapì si acestu banu pretiosu, voiescu a ne face s'eu ne fran-
gemu contratele, si prin acést'a fapta neonestã s'eu ne perdemu
onorea si glori'a. In ce pusetiune se va aflã ministeriulu si
diplomati'a nostra, pre care Metternich a condusu-o pre calea
dreptulu? (Risù ironicu). Fatia cu reverendulu non pos-
sumus alu santulu Petru nu va cutezã nici unu ministru a
se basã pre possumus alu poterii brutale. Amu auditu vor-

bindu de oportunitate. Ore in aceea consta prudinti'a de statu,
a produce opusetiune maiestrita, a provocã conflicte, conflicte cu
Roma, cari taia aduncu in consciinti'a poporulu. Ore imperatulu
acelu-a, de care a amintitu ministrulu de cultu, n'a adusu im-
periulu la marginea abisulu? (oh; Contradiceri). Cu prin-
cipiele sale de fatia regimulu produce cele mai periculose sem-
tiri in tote clasele poporulu. N'avemu noi alte afaceri mai
urginti, d. e. organizarea finantiiloru, a justitiei si a econo-
miei? Protestezu in contra legiloru proieptate in numele pru-
dintiei de statu, in numele libertatii, a progresulu, (ilaritate
mare), in numele moralitatii.

Cardinalulu Rauscher: Proieptulu de fatia sta
in contradicere cu art. 10 alu contractulu incheiatu de mai-
estatea sa cu scaunulu apostolicu, si apoi un'a d'intre cele mai
principali detorintie ale statulu este sustinerea contractelor
pre teritoriulu s'eu. Schimbarea constitutiunii si cercustarea, câ
maiestatea sa administredia legelatiunea impreuna cu corpo-
ratiunile politice, nu împedeca de locu, ca domnoriulu con-
stitutiunaru s'eu nu implinesca detorintiele, ce le-a luat asupra-
si domnoriulu absolutu.

Precum vedu, nu lipsescu nici la noi barbati de acci-a,
cari tien de intieptiune mare, a ne strapune in statulu ace-
lu-a, in care se aflã Franci'a nainte cu 80 ani. In tristele tem-
puri ale aniloru 1848 si 1849 amu auditu adese ori afirman-
du-se cu brutalitate cinica, câ altariulu trebuie derimatu pen-
tru câ incheide calea la tronulu.

Daca sierbii religiunii ar fi numai papusiele statulu,
ar fi de prisosu a se usteni cu derimarea altariulu, atunci
ar fi destulu a spune poporulu, câ omenii cei cu reverenda
sierbescu numai tiraniloru, cari au lipsa de vanitatea die-
sca, pentru ca oficiantii si soldatii s'eu le fia credintiosi, Daca
religiunea si consciinti'a nu sunt lucruri indiferente pentru
statu, atunci zace in interesulu statulu, ca religiunea cato-
lica s'eu esorceze poterea sa asupra inimeloru credintiosiloru
s'eu. Catholiculu inse nu pote crede, câ statulu are s'eu dispuna
despre doctrin'a credintiei si a moralei si daca sierbulu bese-
recci nu pote funtiunã liberu, atunci invetiaturele lui pentru
subordinatiune in statu si-perdu totu eceptulu.

N'avemu a ne plange, pentru câ s'eu inchei-
atu concordatulu ei pentru câ s'eu incheiatu
pre târdiu. Candu s'eu introdusu casatori'a civila in Fran-
ci'a, gilotinele mobile au inceputu a circula prin tiera, si
daca si-faceã omulu cruce pre strada, orã in periclu, a-si
perde capulu.

In numele patriei si a consciintiei morale a poporeloru
recomandu propunerea minoritatii.

Contele Mensdorff crede, câ e lucru firescu, a
asceptã rezultatulu pertratãrilor cu Rom'a, mai nainte de a
se dimite in desbaterea proieptulu de lege, propunerea sa
nu prejudeca nici unei partide, si d'in caus'a acést'a o reco-
manda inaltei case.

Princip. Jablonowski propune incheierea siedintiei si se
primesco.

Siedinti'a d'in 20 martiu. Sceneri'a casei ca in
dîu'a premergatoria, pre strada si in curte o multime de ome-
ni, galeriele indesate, cas'a deputatoru e reprezentata prin
unu numoru mare de deputati. Pre banc'a regimulu:
Hasner, Berger, Potocki, Brestel, Plener si Herbst. Secreta-
riulu min. Erb cetesce protocolulu, contele Lodronu predã o
petitiune d'in Görtz cu 892 suscrieri in contra concordatulu;
contele Bloome o adresa a unei comune d'in Austri'a sup-
prin care câti-va tierani si-retragu suscrierile de pre o adresa
in contra concordatulu; card. Rauscher presenta câte-va
adrese a eppulu d'in Linz pentru concordatu. Ca oratori s'au
inseriru: contele Hartig, Arndts, Gablonz, card. Schwarzen-
berg, Schmerling, Br. Krauss, Salm, Auersperg, Leo Thun,
eppulu d'in Brixen, arcioppulu d'in Salzburgu. — Propune-
rea presiedintelui, ca s'eu alterneze oratorii ambeloru partide,
se primesco. Contele Hartig: Afirmatiunea unu oratoru
de eri, câ foiele politice ar fortiã opiniunea publica, nu
o potu recunosce de adeverata. Seiu pre bine, câ pres'a repre-
senta o potere, dara nice ea nu e omnipotenta. Maioritarea re-
presentantiloru poporulu s'eu dechiaratu pentru modifcarea
concordatulu, si poporulu alegatoriu n'a desavuatu-o pana
acum. Cestiunea e ardinta, si nu se mai pote amenã, câci tempulu
e asemene unu riu rapede, a carui torinte numai momentand
se pote impedecã prin obstacule, si ce-va mai târdiu va pro-
rumpe cu vehementia indoita, daca nu-lu vomu conduce in
alvi'a sa regulata. Asiè stãmu si cu cestiunea de fatia. Voimu
a ne intorce la basea aceea, care a sustatu 70 ani fãra de a fi
fostu opumnata d'in vre o parte. S'a dîsu, câ noi vôtãmu le-
gile acestea numai, pentru câ Rom'a nu posede 300,000 bai-
onete. Dloru mei! Baioneteloru se potu opune éra-si baionete,
si unde e dreptulu, acolo e si poterea. Pentru ce dorescu unii
domni amenarea? Pentru câ nu voiescu complanarea defini-

tiva si credu, ca castigandu tempu, voru castiga tote. Atari mesore indiumetstite aducu frupte amare.

Profesorulu Arndts: In siedintia de eri amu auditu cuventari ponderose pentru referatul minoritatii, incatu potu dice: sapientiasat. Amu luat inse cuventulu, pentru ca asie cere insemnatatea cauzei, si afara de acesta inca d'in motive personale. Precum e cunoscutu, cu cate-va lune mai nainte amu avutu neplaceri personale, pentru ca m'amu alaturatu minoritatii, si daca asiu tacè acum, tacerea mea s'aru potè esplicè in modu stangaciu, ca-ci dupa parerea mea omulu acelu e lasiu, care in casulu necesariu nu posiede curagiu a-si sustiene si apera convingerea sa diverginta. Obieptulu, despre care desbatemu, altereza esenti a dreptului matrimonialu alu catoliciloru. Maiestatea sa a dechiaratu in modu solemn, ca atatu d'insulu catu si urmatorii sei voru observa si sustiene dispusetiunile concordatului, si acum ni se presenta o lege pentru desfiintarea concordatului. E procedu-rea acesta morala?

Daca aru fi vorb'a de unu tratatu comercialu cu Fran- cia sau Anglia, a carui vatemare ar trage dupa sine bom- bardarea Triestului, — ore procede-ati Dvostre si atunci in modulu acest'a. Proieptulu de lege e o invectiva pentru besereca catolica, se vatemala besereca fara de a aduce vre-unu folosu practiculu. Eu nu afu dara nici o cauza spre a recomanda proieptulu acest'a pentru santiunare, si nu voiescu, ca maiestatea sa se franga tratatele.

(Va urma.)

Cine se fie noulu pastoriu spirituale alu turmei scapetate romane?

Dicemu pre Ddieu! guvernulu ungurescu era se apara: „constitutiunалу liberale“ si cu o trasura de siacu; cumca adeca nu va rapl dreptulu aviticu fundatu in canone, sustienutu in vigore si sub varg'a asiatica a principiloru independinti, si sub trist'a epoca a persecutiuniloru calvinesci, ma eser- citatu si sub rigidulu absolutismu alu lui Bach; in- tielegemu libera alegere a noului arceiepi- scopu gr. c. de Alb'a-Iulia; cu tote ca unele jurnale ungro-nemtiesci trasese clopotulu in dunga pentru eternulu pauasu alu scaunulu metropolitianu de Blasiu, sub cuventu ca fericitulu Siulutiu, nu a fostu mogieu, ca se se faca unelt'a ultramuntani- lora vecini pre cont'a besericei orientali, nu a fostu tradatoriu politicu, nu a fostu, dicemu, omulu momen- tulni, ci a fostu sinceritate incarnata, pasto- riu divin, care mai bine si-ar fi datu viet'a, decatu se-si duca a pasce turm'a sa romana, d'in lun- cele belkei Transilvanie, falnica in colnici, divina in livedi, nesacavera in surginti, — in lacustinele si mo- rastinele calbaziose a le campiei unguresci: „hinc illae lacrymae!“ a le guvernulu ungurescu a supr'a be- tranulu Siulutiu.

Eramu in anulu trecutulu pre tempulu incoro- nareii in cas'a magnatiloru — mi disese unu romanu, — eram curiosu pentru unu corpu asiè grandiosu de prelati, comiti si magnati; intrau si se adunau, care de care in gala mai mare. Mai nainte de a se de- schide sesiunea: stringeri de mana si conversari; doi romani m'a scarbitu conversandu prea servilu unulu cu ministrulu de finantie, celu-altu cu unu prelatu latinu; numai de catu intra in salonulu mu- seulu, presedintele Mailatu, primesce d'in tote par- tile salutariile indatinete. La locu! la locu! toti sena- torii; presedintele se scola cu gravitate, si da cetire actului de incoronare s. c. l. cetirea era lunga si cu- noscuta, deci noi cesti d'in galeria sioptiamu unele si altele. Mi dice sociulu meu: nu me satura cu ochii pentru tipulu sprintenu romanescu alu preside- lui. Da, da, fratele, meu fu respunsulu, de ar fi numai cu o palma mai inaltu, s'ar parè ca unu Mailatu Voda, scii tu, de ceia ai nostri de orecandu. Mai in- teresante au fostu inse sioptele a doi unguri de langa noi. Cine absenteza d'in logea arceiepiscop- iloru, crediu ca, atatu primatete, atatu arcei- episcopulu de Agria, si de Calocia, sunt de fatia, — lipsesce, amice, arceieptulu Romaniloru ardeleni, Siulutiu barbatulu plinu de tarla sufletesca, — nu-mi dice, ori nu mai nainte mi aretasesi pre Si- agun'a arceiepiscopulu Romaniloru ardeleni; — da asiè este, se scie inse ca Siagun'a reside in capital'a cir- cumspectiloru; a fostu de fatia in 48. in alunarea natiunala de la Blasiu (in campulu Libertatii); a fos- tu de fatia si in diet'a de la Clusiu, cu tote ca adu- narea nat. l'au alesu deputatu la Vien'a spre immanu- area gravaminelor (cele XVI. punte)*), i cunosce- mu de atunci tote momintele activitatii sale politice, in diet'a de la Sabiu, in senatulu imp., in diet'a de Clusiu si in urma neactivitatea seu mai bine passivita- tea sa presinte, prin cari au devenitu suspiciosu politiceii magiare**), ci scumpe amice, atata ti potu

*) Singuru presedintele deputatiunei (la Majestate), episcopulu Siagun'a, nu se potè indupleca, nici la staruintele celoralti deputati (cu nr. 30) ca se merge d'impreuna cu d'insii de a dreptulu la imperatulu, unde l'au trimisu na- tiunea, ci se duse la Clusiu, vedi A. Papiu Ilarianu Ist. Rom. Tom. I pag. 265.

**) Cu ocaziunea prandiului de incoronare am fostu marturu unei scene insultatorie, candu contele A. H. dupa

spune: pana candu scaunulu acelu-a (aretandu cãtra logea destinata arceieptulu gr. cat. rom. d'in Ardelu), va fi golu, pana atunci d'in ambele camere (a tierci) lipsesce Transilvania. Vre o doi burocrati romani, ha- losi la posturi, e numai fatiaria, ei inca totu nu facu Ardelulu; s. c. l. celu ce vede si intre sire va fi pricependu insemnatatea acestuia discursu, ungunii cei mai copti intielegu, cu totu ca nu vreu se intie- lega, ca Ardelulu e in Ardelu de cercatu, si neci de catu in diet'a de Pest'a, (sioptitoriuulu nostru se vede a fi omu espertu, par' ca primirea comisariului Pèchi in Sabiu l'au desamagitu de minune).

Suntemu dejà in preser'a unui actu importantu atatu besericescu, catu si politicu, adeca e intreba- rea: Cine se fie noulu pastoriu spiritua- le, alu turmei scapetate romane? (gr. c.) si deodata pentru ca preotii romani trebe se fie cu „crucea in frunte“, — pre acui nume se se boteze logea (vacanta) arceiepiscopesca politica d'in cas'a magnatiloru? (Ast'a, pre a nimeni, Die Frate! Red.) si lucru de mirare romanii in asiè mominte gra- ve, par' ca sunt lasi, cu tote ca inadinsu preotimea de la Tirnave, Sargetiu, de la celea patru Somesiuri, si trei Crisiuri, Temisiu s. c. l. ar' trebui ca de cu bunu tempu se ventileze una cestiune atatu de ar- diatore; seu nu ni aducemu aminte ca diurnalistic'a magiara, indata ce se fecera vacantie, se presentara cu candidatii loru natiunali: Lonoviciu, Hainaldu, M. Horvath, ungunii nu sunt rei politici, pentru a acui- ra, se ne manuumu cu armele loru.

In o asiè constelatiune a lucruriloru, luandu notiune cu mare placere d'incolonele „Federatione“ Nr. 30. cum ca consiliulu ministerialu au facutu re- presentatiunea la Maiestate, pentru suplenirea scaunu- lui vacantu alu provinciei metropolitane de Alb'a- Julia, si pote chiaru intru intielesulu memo- randulu deputatiloru romani, ni-am in- cumetatu a produce la lumin'a publicitatei rezultatulu discussiuniloru nostre avute cu barbati de caracteru si incredere, preotii, si civili — de lingusitori ne ferim — in cestiunea mitropoliei, inca despre tempii interpelatiunei dlui dep. Romanu, pre candu mini- steriulu ung. pusesse la cale numirea unui Coajutoru langa betranulu — acum fericitulu Siulutiu — si acesta facemu in sperantia, cumca fratii preotii Ar- deleni, de cu bunu tempu ni voru presentati si ei in publicu candidatii loru, ca-ci pre noi pre ungureni ne dore pana in sufletu si ne petrunde o cestiune vitale ca acesta*).

Romanulu d'in Transilvania si Ungaria, ne po- tendu-si manifestà dorerea, bucuria, ori a discutà a supr'a cestiuniloru mai ardiatorie a le dilei, in sal'a comitatelor, casinoloru, cluburiloru politice; si-inneca dorulu ardiatoriu ca foculu; pana candu mai aduce Ddieu cate o nunta, concertu, cumendare, tãrgu de tiera, — si atunci cei buni — se intalnescu cu o stringere de mana.

De cate ori avemu ocaziunea de a potè observà, cumca pre candu junii salta, si se veselescu in cutare societate romanesca, betranii se perdu d'in vedere; atare chilia angusta, atare arbure umbrosu, e mar- toru suspineloru, si discussiuniloru acestoru mentori.

Ca martore cutarei conveniri mai recinte — intre cele-lalte — producemu la lumin'a adeverului rezultatulu convingerei nostre d'in o discussiune in- teresanta; (tem'a era: cine ar fi mai competente ur- matoriulu alu pre maritululu mitropolitu Siulutiu?) cu intentiune curata, de a descepta de cu bunu tempu in publicitate o cestiune atatu de vitale, pareri-

ce sacrificase binisioru (more solito) dieului Bacu, inchinandu intru onorea S. Sale metropolitulu S. tiesuse cu intentiune in cuventarea sa nesce frase despre politia ce ar avè se urmeze fruntasii bes. ai Romaniloru, carora nu li trebe alta decatu „Szolgabiro-i buni“ (ipsissima verba), ca-ci poporulu rom. e blandu ca ouea, lu poti tunde dupa placu, numai „buj- togatò-i“ se lipsesce! etc La infruntarea nostra ce-i adrosa- ramu pentru acestu inconvenientu fatia cu person'a prelatu- lui rom. si insultarea natiunii rom., tragandu-me la o parte, mi siopti „lasa, ca sciu cui am graitu!“ Aducandu-mi a minte de proverbulu „in vino veritas“ si meditandu a supr'a inci- dentulu ce me impressiunase, m'am convinsu ca nobilulu conte au fostu necautulu si necalitululu interpretatoriu alu pa- reriloru ce domnescu in regiunile mai innalte a le magiari- loru De aici urmeza ca se invetiama a trage folosu d'in ase- mene descoperiri nevoluntarie, — apoi se nu grabimu cu ju- decat'a candu nu ni potemu splicà indata tienut'a politica a cutarui-a d'intre fruntasii nostri. Celu ce are unu trecutulu isto- ricu plinu de activitate besericesca, politica si natiunala, — nu si-lu pote renega. Calitatile emininti nu perdu d'in va- lorea loru pentru ca dora se paru a fi in passivitate, — acti- vitate de cri nu pote fi obnubilata prin tienut'a rezervata de asta-di. Fiti cu rabdare, ca-ci viitorulu vi va deslega nesmi- titu si enigmele politice, cari vi-se paru acum inca neintie- lese. Catu pentru sentimintele nobilei inime, a le carei-a repressiune dorerosu au fostu memorabilele cuvinte „flere p o s s e m“, sed juvare non“ fiti siguri ca acele n'au incetat a fi romanesci. Daca contrarii nostri n'au incredere in cutare romanu, este bunu semnu, — se avemu noi!

Red.
*) Candidatiunile notempurie, — fiindu acele in situa- tiunea presinte, forte inpolitice, — nu le potemu aproba. Ele potu strica multu nu numai personelorulu intru alu caroru in- terosu se paru a fi facute ci si cauzei natiunale si besericee. Se asceptamu deslegarea definitiva a cestiunii de alegere, si ter- minulu ei, apoi la lucru dar disciplinati ca neci candu mai- nainte.

loru — pote contrarie, — li vomu da tri- butulu cuvenintiosu.

(Scen'a se petrece intru o casa ospitala, fiindu de facia mai multi preotii, pucini civili, d'in diecesu de Gherla si de Oradea-M.)

Celu ce a petrecutu d'in anii vietii sale parte cea mai buna in uricios'a singuratate la sate, se mai bine, ce va se dica o revedere, o stringere de mana si o sarutare fratiesca, si nu farisaica; o as- fericire si societate am intimpinatu si noi de cu- rendu.

Dupa conversatiunile de intruducere naturala minte vine la tapetu cestiunea alegerei noului mi- tropolitu; omenii nostri erau superati pre guvernulu ungurescu — (inca nu luase scirea d'in „Federatione“) — cum acelu-a surupandu autonomi'a politica Ardelului, — mai vrè a si intinde man'a si la sanctu- riuulu besericee, etc. (estrasu d'in discutarea amicala)

Unu betranu: „Me temu fratiloru, pre Ddieu meu! ca guvernulu de acum ni va obtrude in sca- nulu mitropolitulu Siulutiu pre „Uniunistulu N. N. atunci nu voiu avè repausu nici in mormentulu Domne! (cu manile crucisiate) Sava, Inocentie, Ma- ioru, Siulutiu, si N. N.!!!“

Altu preutu mai teneru: „nu te superà mosiu de va lasà Ddieu asiè ce-va, — eu mi suspindu cu dintia, — clerulu romanu natiunalistu d'in tote pat- diecesele i va da votu de neincredere; cu unu car- poti scote la hotara pre toti preotii un- unisti romani d'in Ardelu.“

Altulu: „Nu ve sfarmati capulu; arceiepsco- cam de rendu se alegu d'intre episcopi — (mai mult voci: „apere Tatalu Santu! atunci ni-aru fi si me- reu.“) — deci alegerea, seu ca se me esprimu dupa intentiunea guvernulu ungurescu (intrerumpere voce: ho, ho! mai vedia inca Ddieu!), denumirea cadè intre eppi de la Lugosiu, Oradea si Gherla; pr- urmare de N. N. se numai avemu nici o temere.“

Altulu: „de va fi denumire, si nu alegere libera, prevedu mare prepastia in baseric'a nostra; da ca inse va fi, precum si credemu in Ddieu, a legeri libera, clerulu e maturu, va alege nu numai int- episcopi, ci si intre vicarii episcopesci, canonici, pre- topopi si profesori de teologia; dupa parerea ma-

a) se nu cercamu atatu minte si invetiatur mare, mare, — ca-ci acestea usioru violencescu p- omu — ci mai bine anima curata, constant- sincera, cum a fostu a repausatulu Siulutiu; se ne ferimu de ultramuntani de aici-a, cari ar- se ne tiena totu sub papuca straina, — de straini amu saturatu pana dupa capu, — si cari pentru luri vane, aru potè pecatulu pre cont'a autonomiei de- pturiloru canon. orient. si cari se fuga de sinode a-

c) maghiaronu nu ni trebuie nici odata cu- pulu, Sava, Inocentiu Miculu, Maioru Siulutiu, tulburà in leniscea loru eterna; noua ni trebuie o credintia politica cu turm'a sa cea numerosa.

d) nu ni trebuie omu scumpu si ogbirsitu; ni trebuie omulu lui Ddieu, care d'in prisosulu av- sale diumetate in totu anulu va intinde besericii si scoleloru, adeca natiunei arse si fripte.

e) Nu ni trebuie omu superbu cu fala mare pre unii ca aceea si Ddieu i uresce; ci ni tre- omu cu vorbe dulci, dreptu, si umilitu. „Celu car- intre voi mai mare, se fia sierbulu toturora.“

f) Nu ni trebuie nici omu fricosu (tufa) ci ni- buie unu pastoriu aprigu, care va sta in fruntea loru sale sufletesci cu toiagulu, de cate ori s'ar- cercà cumva lupii la preda (la toti semne de plac- (Va urma.)

De langa Tinc'a, 21/3. 1866

In dilele trecute s'au tienutu in cerculu ale- toriu d'in Tinc'a o conferintia preliminaru, conda- mata de capii partitei magiare cu acelu scopu, decumva intre romani si magari, s'ar' potè eson- atare contielegere fratiesca, urmand'a alegere de- putatu se decurga in cea mai frumoasa lenisce si- tietate esemplaria.

La acesta conferintia au fostu chiamati ale- magiarii catu si romanii.

Cati-va au proiectatu ca se se alege 9. ind- romani si 9. magiari, acesti-a se decida ca cine e- alesu de deputatu. Ditiernuirea acestoru 18. vidi se devina apoi lege impunitoria pentru toti- ptorii venitorei alegere.

Acestu proiectu e destulu de lamuritu, deca- e de lipsa a comentà, ca o astfelu de idea in catu- respunde spiretulu constitutiunale si alu alegere- bere; destulu se fie a aminti, ca proiectulu au ca- tu; inse d'in acelu motivu, ca cati-va magiari- decatu nu au voitu ca intre acei membri se fie- romani cati magiari, ci se se alege fara privire la- tiunalitate.

Dupa acesta s'au venturatu caus'a alegere- mai specialu, adeca si unulu si altulu si-au dese- ritu parerea, ca pre cine doresce de deputatu.

N'am de cugetu a me ocupà cu personae- mendate de unulu si altulu, nu me potu inse re- de a aduce la publicitate unu faptu, de care nu-

ipoteca bunurile besericesci, proiectulu referitoriu la acésta negotiatiiune noua se va presentá camerei inea in decursulu sesiuniloru presinte.

In camera se continua desbaterile despre contributiunea de moraritu; si nu suferé nici una indoiela, cá proiectulu elucratu prin comisiunea parlamentaria, cu modificatiunile acceptate si de guvernulu voru fi primite cu majoritate insemnata.

La 18 martiu a sositu in Susa remasítiele pamentesci a le renumitului esdictatore alu republicei venetiane d'in anulu 1848—49, Daniele Manin, primite de comisiunea venetiana alesa pentru solenitate acést'a, si tramise la Turinu. In 18 martiu voru fi transpuse in Mestre, de aici se voru duce cu mare solenitate la Venetia.

La solenitatea, ce se va tiené in Venetia, regele va fi represintatu prin unu adjutante alu séu, ministerulu, senatulu, camer'a si tote corporatiunile mai renumite voru fi represintate asemenea prin tramisii lor.

FRANCIA. In 18 martiu s'a tienutu in palatulu Tuilerieloru o conferintia sub presiedintia imperatului. In acésta conferintia s'au desbatutu eschisivu trebile interne.

S'au consultatu despre discusiunile tienute in corpulu legelativu asup'r'a legiloru de reuniuni despre gard'a natiunale mobile, si cu deosebire despre miscariile d'in Toulouse.

Unu mare numeru de pusce Chassepot suntu gat'a, guvernulu armele pregatite le tramite armatei d'in Afrie'a, operatiunea acést'a pana in finea lui Aprilé se va fini, si asié pana in finea acestei lune intregr'a infanteria francesca — afara de gendarmeria pedestra, va fi provediuta cu arme noue. De alta parte fabricele de arme d'in Francia suntu atátu de bine organizate incátu pre fiscare dí potu liberá 1500 de pusce bajonete si alte. Marsialulu Niel porta grige mare de fabricele militare, si in tota diu'a le cerceteza de a rondulu.

CANDIA. Tempestátile de primavera in Candia se vedu a favorisá tiraniei brutali a turciloru. „Enosis“, o naie grecesca, a sositu in 27 fauru la Candia; dar furtunele de pre mare au impedeat'o a se apropiá de uscatu, ca sé pota da bietiloru candioti bucatele ce au adusu pentru a-i mantu de fome. Multi au facutu incercári, ca sé descálece cu lunritie pre uscatu si asié sé grabesca intru ajutoriulu fratiloru lor, dar marea viforosa i-a inghititu. Unu numeru mare de candioti s'a adunatu la tiermuriile marei si tota noptea au asceptatu, ca sé capete ce-va bucate de pre mare, inse in daru. Demaneti'a cei mai multi erau morti de fome. Era alti 95 au caditu in acésta nopte viptima elemintelu, ce paru a se ficonjuratu in contra insurgentiloru. Frigulu neindatenatu, esundárlile mari imputieneza numerulu candiotiloru cu sutele pre fia-care dí. Dar tote aceste nu sunt in stare a slabi energi'a si a descuragiá pre luptatorii liber-

tátii; d'in contra au reportatu asup'r'a turciloru o invingere stralucita langa Prosjalon si in Chisamo. Turcii, infuriati de aceste doue perderi rusinose, au inceputu a persecuá pre poporulu fára de arme, au predatu tienutul intregu, au maculatu femeiele prinse, si a aprinsu satulu numitu Canaban.

Candiotii despretiuescu furi'a elemintelu si a tiraniloru, si se lupta cu resolutiune rara pentru libertate. — Pre candu tragedi'a d'in Candia ni areta o scena atátu de trista, Aali pasia rentornandu-se d'in Candia se incerca a orbi diplomati'a europea cu scriile nascocite, cá candiotii au depusu armele, insul'a e liniscita; si acum nu lipsesce decátu a organizá Candia de nou. Cu acestu scopu a si publicatu unu firmanu scrisu in limb'a turcesca si greca; acestu firmanu aru fi menitu a formá legea fundamentale, si cuprinsulu concessiuniloru ce se facu Candiei. Insurgintii inse sciú, ce va sé díca concessiunile date de Porta; si au primitu numitulu firmanu cu risetu de despretiuire.

Varietati.

* * (Multimire.) S'a mai primitu la societatea „Transilvania“ urmatoriile sume: De la Domn'a Iulia Hajdeu lei vechi 384, D. Miculescu, deputatu 640, Miler, Prefectu de Berladu 411, N. Apostolescu suptu—Prefectulu Praiului Teléjenu, prin d. Ghinea profesore 343. De la D. Dimitrie Siscu 384, Prea-Santi'a Sa episcopulu Dionisie Buzeu, cárti in valore de lei 864 21, D. Capitanu C. Horadianu, bani adunati d'in remasitie si de la membrii noui 705 28 D. C. A. Dimonisie deputatu 411, Eugeniu Cristianu, bani adunati d'in remasitie 221 10. Banii adunati d'in tacele diplomelu membiloru adunárei societátei 337 30. De la D. G. Danielopolu profesore si avocatulu 411. De la D. Aristidu Pascal, profesore si avocatulu, s'a in scrisu cu lei 411. Supt-scrisulu in numele societátii aduce multimire publica pentru asemenea oferte eminentu natiunale. — Presiedintele societátii „Transilvania.“ A. Papiu Ilarianu.

* * (Dialectele italiene.) Diurnalulu „Italia militara“ comunica unele observatiuni interesante asup'r'a limbei, care incepe a se desvolta in armata, d'in diferitele dialecte, ce vorbescu militarii d'in diferitele párti a le Itali. Fie-care dialectu a parasitu unele flessiuni si accentuari adoptandu altele cu multa mai viue, mai placute, si mai armoniose d'in alte dialecte. Unele espresiuni a le poporatiunei d'in cutare provincia a devenitu a fi espresiunile totururu; proverbele s'au contopitu. In limb'a militara preste totu predominesce dialectulu piemontanu. Éra ce s'atinge de cele-alte dialecte, e de insemnata, cá dialectulu neapolitanu e estinsu forte in provinciile meridionali; celu toscanicu, de-si numerulu toscaneloru nu e atátu de mare, inca e forte latitu, cá-ici, precum se díce, o limba toscana ajunge cu o suta d'in alte tienuturi. Cetirea ordinatiuniloru de administratiune etc. au avutu mare influentia asup'r'a totururu dialectelu. Pronunciárlile mai aspre de suptu alpi se moie; si cele prea moi se mai intarescu. „Cu siese séu siepte ani mai nainte nimene n'ar fi speratu, ca considerabil'a diferentia de limba, ce esisteá intre piemonteni, sicilieni, sardinieni si toscane, sé despara in tempu atátu de

scurtu si sé pota trece in una limba comune, care la tota intemplanca inea nu e de totu italiana, dar cu multu e mai italiana decátu vr'unulu d'in dialectele deosebite, afara de celu toscanu.“ — Documentu invederatu, cátu de mare influentia are si asup'r'a limbei unirea politica a unei natiuni. Fratii italiani, cari au sciutu a se luptá cu atáta resolutiune pentru unirea politica natiunale, adi mane voru deveni si la o perfecta unitate a limbei in Itali'a intrega, desparendu multele dialecte, ce sunt numai in desfavorulu literaturéi.

* * (Advocati noi in Vien'a.) Precum insciintieza mai multe foie, ministrulu de justitia are de cugetu a numi in Vien'a 20 de advocati noi. Spre acestu scopu a si provocatu tribunalulu supremu sé faca propunere in acésta privintia. La propunere se va luá in consideratiune etatea competiloru. Pentru una statiune de avocatulu ce devenise vacanta, au competitu 90 de insi d'in statulu concipientiloru, d'intre cari celu mai tenoru are prasse de 3 ani si 7 lune si celu mai betranu de 17 ani si 5 lune.

Sciri electrice.

Vien'a, 24. martiu. In siedintia de asta-di-a delegatiunei magiare, dupa cetirea réscriptulu imperatescu, prin care se intarescu decisiunile acelei-a, Falke, represintante alu guvernulu, si-redica cuventulu in numele cancelariulu de statu si in urm'a mandatulu imperatescu esprime delegatiunei multimita si salutárlile Majest. Sale. Presiedintele intr'o cuventare plina de sentiementu díce remasu bunu si inchide siedintia.

Washington, 23. martiu. Procesulu presiedintelu s'a inceputu. Aperatorii au presintatu respunsulu lui Johnson, prin care se nega apriatu-realitatea totururu punctelu actulu de acusatiune, si pentru pregatirea aperei cere amenare de 30 de díle. Senatulu respinse acésta rogare cu 24 voturi contra 12.

Vien'a 24 martiu. Siedintia de inchilere a delegatiunei senatulu imperiale. Beust, respundendu la o interpelatiune, dechiará, cá espeditiunea (scientific) in Asia orientale, precum se pote sperá, va avé a se incepe in decursulu veréi. Apoi impartesiesce intarirea decisiuniloru delegatiunei d'in partea imperatulu si esprime recunoscintia Maj. Sale in privintia pertractárliloru, cari au corespunsu asteptárliloru inalte. A accentuatu in termeni energiei politica de pace a guvernulu. Presielintele dechiará, cá pacea se baseza pre bun'a contielegere a represintatiuniloru. Sessiunea se inchise iutre urári sgomotosse pentru imperatulu.

Proprietariu, redactoru respundictoriu si editoriu: ALEXANDRU ROMANU.

Table with multiple columns and rows listing market rates for Pesti and Viena in 1868, including sections for 'Cursurile hartiilor la burs'a de Pest'a', 'Cursurile la Burs'a de Vien'a', 'Imprumuturi de ale Statului', and 'Actiuni de banca si industriale'.